

FRÅN CLEANENERGYEU TILL GREENENERGYEU

Jakop Dalunde
Ledamot, Europaparlamentet

Bryssel, 16 december 2016

Introduktion

Efter ett paket på 4 500 sidor som man så stolt refererade till som "en bjässe", och en bitterljuv presskonferens med kommissionens vice ordförande Šefčovič och kommissionär Arias Cañete, var det svårt att hänga med i medicykeln och omedelbart analysera det omfattande dokumentet. Vi är helt enkelt inte lika bra som Lucky Luke att skjuta ett policydokument snabbare än vår egen skugga.

Nu, nästan två veckor senare, måste vi erkänna att vi fortfarande inte riktigt haft tid att läsa varenda rad i dokumentet och varenda fotnot i alla bilagor, men vi kan ändå ge dig en helhetsbild baserad på en första grov bedömning. Trots vissa uppmuntrande framsteg på ett antal områden kan det inte komma som någon överraskning att vi inte är riktigt håller med kommissionären i hans uttalande om att detta "mycket imponerande paket (...) har banat väg för ett mer konkurrenskraftigt, modernt och renare energisystem".¹ Tvärtom tror vi att det här paketet, trots att det innehåller en del komponenter som är bra, inte kommer att kunna klara av den enorma utmaning som energiomställningen utgör. Paketet riskerar även att innebära ett förlorat decennium för Europa. Det finns en huvudsaklig anledning till detta, och det är att det inte finns några planer på att avveckla gamla oflexibla kraftverk. Än värre är att de konventionella anläggningar som drivs av oligopolföretagen på energimarknaden får ytterligare skydd.

1. Och vinnaren är... energieffektivitet!

I ett paket som på det hela taget utgör en besvikelse blir det energieffektiviteten som hamnar på första plats. Och det med rätta. Det bindande målet på 30 % är goda nyheter, åtminstone när det gäller den politiska dynamiken. Kommissionen har tagit ett steg framåt genom att öka det från svaga 27 % i Europeiska rådets slutsatser från 2014.² Ett mål på 27 % skulle drastiskt ha minskat den nuvarande takten på besparingarna. Ett på 30 % ligger fortfarande inte i linje med takten på minskningen fram till 2020, men kommer närmare det.

¹ Citat från kommissionens presskonferens

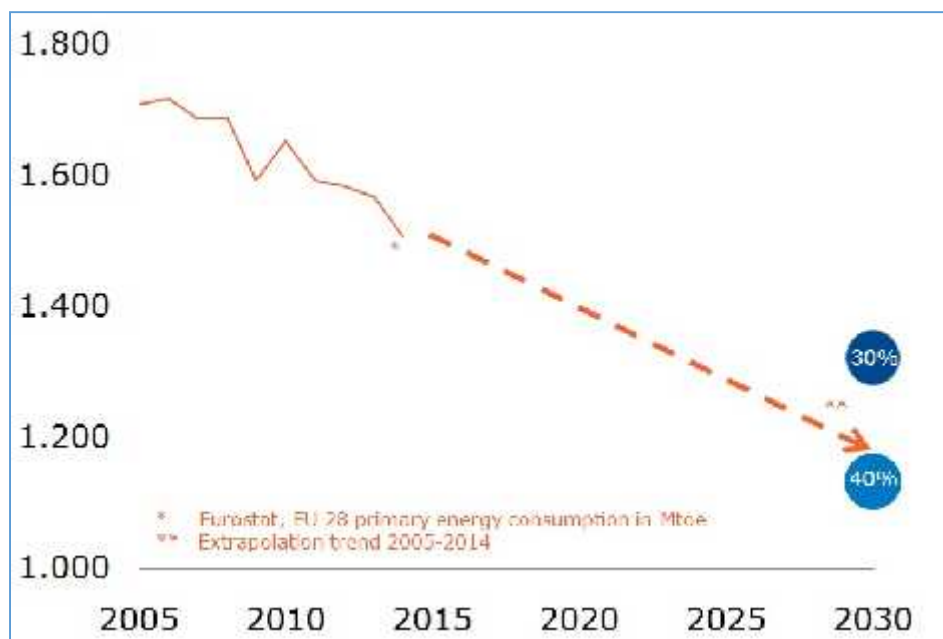
² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/145397.pdf

	Mål	Volym på besparingarna över 10 år (Mtoe)
2020	20%	173
2030	27%	114
	30%	162

Det är politiskt viktigt att kommissionen, genom att öka effektivitetsmålet, vågade gå bortom Europeiska rådets ram. Som ett nästa steg måste vi öka målet för förnybar energi och därefter målet för växthusgasutsläpp, eftersom 40 % inte är tillräckligt för att uppfylla Parisavtalet.

Den andra goda nyheten är att målet är "bindande". Återigen en positiv politisk signal, men vad innebär det exakt? I det här skedet har vi ännu inte hört några övertygande förklaringar. Vi är glada att president Juncker hållit det löfte han gav Europaparlamentet den 15 juli 2014: "Jag skulle också vilja avsevärt förbättra energieffektiviteten utöver 2020-målet, i synnerhet när det gäller byggnader, och jag är för ett ambitiöst, bindande mål för detta ändamål".³

Vi är dock fortfarande övertygade om att Europaparlamentets ståndpunkt (40 %) är ett bättre alternativ. Ett ökat mål skulle kunna rädda 225 000 liv på grund av bättre luftkvalitet och medföra 41,5 miljarder euro i ytterligare besparingar per år. Det skulle också göra det möjligt för Europa att spara energi motsvarande 5 Nord Stream 2-rörledningar och lyfta ett stort antal hushåll ur energifattigdom. Dessutom verkar det som om vi redan 2016 når målet om 20 % till 2020, enligt siffror från kommissionens Gemensamma forskningscenter.⁴ Om den nuvarande takten helt enkelt håller i sig skulle det innebära en kostnadseffektiv minskning om 40 %, vilket framgår av diagrammet nedan.

³ https://ec.europa.eu/priorities/sites/beta-political/files/juncker-political-guidelines-speech_en_0.pdf

⁴ <http://iet.jrc.ec.europa.eu/energyefficiency/node/9145>

Den tredje goda nyheten är att kommissionen har förstått vilken potential ekodesign har. Alla vi minns de katastrofala och populistiska citaten från Junker och Timmermans, där de hävdade att EU inte bör reglera "energiintensiteten hos duschmunstycken"⁵ eller "kraften i dammsugare".⁶ Efter årtal av inre blockering har en ny arbetsplan för ekodesign för 2017-2019 antagits i syfte att utvidga kraven till en ny uppsättning produkter med hög potential, exempelvis handtorkar, hissar, elmotorer, solcellspaneler...

Slutligen välkomnar vi också den särskilda handlingsplan – *Accelerating clean energy in buildings* – som föreslår ett integrerat synsätt när det gäller smart finansiering för smarta byggnader, tillsammans med nödvändigt tekniskt stöd och finansiella instrument.

2. Förnyelsebar energi: 27% är inte ambitiöst

Vår största besvikelse handlar om förnybara energikällor. Samtidigt som vice ordföranden anser att paketet "*skapar en ny miljö för större genomslag för förnybar energi i Europa*"⁷, backas detta påstående inte upp av kommissionens siffror. Kommissionens spinndoktorer jobbade hårt med att sälja in målet för förnybar energi som ambitiöst. Men verkligheten ser tyvärr väldigt annorlunda ut. Kommissionens beräkningar resulterar i en förväntad årlig investering på 75 miljarder euro inom energiområdet för decenniet 2020-2030, varav en tredjedel skulle vara inom sektorn för förnybar energi, dvs. 25 miljarder euro.

Men som framgår av BNEF:s siffror nedan har investeringarna i förnybar energi legat på i genomsnitt 68 miljarder euro/år under det senaste decenniet (2005-2015). Med andra ord har kommissionen mage att kalla en massiv minskning av investeringarna i förnybart för "*ambitiös*"! 25 miljarder euro/år var den nivå som uppnåddes ... 2004! Dessutom förväntar sig kommissionen 15 miljarder euro/år i investeringar i fossil bränsleteknik till 2030: goda nyheter för Eurelectric, EDF och Magritte-gruppen, men absolut inte för planeten.

Årlig EU-investering i förnybara energisystem (miljarder euro/år)	
2005-2015 (faktisk)	68
2021-2030 (EG föreslagen)	25

⁵ <http://juncker.epp.eu/news/new-growth-without-debt-my-priorities-commission-president>

⁶ <http://nu.nl/politiek/3867581/timmermans-eu-bemoeienis-met-stofzuiger.html>

⁷ Citat från kommissionens presskonferens

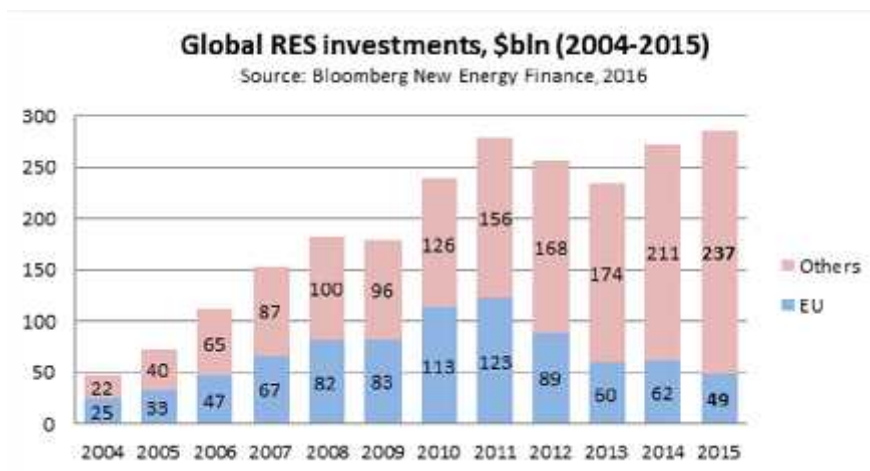
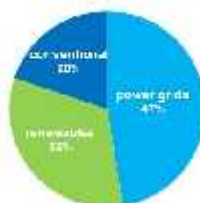
CONTEXT

MORE POWER COMING FROM RENEWABLES

Today up to 90% of variable renewable electricity is connected to distribution grids

INVESTMENT NEEDS FOR POWER: €75 bn PER YEAR FOR 2021-2030

Varför blir kommissionens slutsats att 27 % förnybar energi är det mest kostnadseffektiva målet? Svaret ligger i den partiska konsekvensanalysen. Det dokument som låg till grund för kommissionens utformning av förslagen räknar med en utjämnad elkostnad (LCOE) på 110 till 205 euro/ MWh för havsbaserad vindkraft och 79 till 148 euro/MWh för markmonterade solceller.⁸ De senaste auktionerna för havsbaserad vindkraft i Sverige, Danmark och Nederländerna gav dock priser mellan 50 euro/MWh och 70 euro/MWh. Och den senaste tyska/danska auktionen för solceller slutade med ett pris på 54 euro/MWh, bara två dagar innan vinterpaket släpptes.

En annan snedvridning från konsekvensanalysen är koldioxidpriset, vilket av kommissionen beräknas till mellan 38 och 42 euro/ton för att motivera att man tar bort det prioriterade tillträdet till elnätet för förnybar energi och marknadsutsätter den förnybara energin fullt ut. Här behöver kommissionen bli lite

⁸ http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_en_impact_assessment_part1_v4_418.pdf 5

mer verklighetsförankrad. Koldioxidpriset ligger i dag på cirka 5 euro/ton och inte en enda analytiker förutspår höga koldioxidpriser som en följd av ett svagt ETS-förslag från EU-kommissionen. Att ta bort det prioriterade tillträdet för förnybar energi i en värld där koldioxidpriset är så lågt riskerar att bromsa utvecklingen av förnybara energikällor. Denna tvivelaktiga exercis, som förlitar sig på överskattade kostnader för förnybar energi och ett inbillat koldioxidpris, diskvalificerar totalt trovärdigheten för hela konsekvensbeskrivningen. Kommissionen behöver se sanningen i vitögat!

	EG konsekvensbeskrivning	Verkligt
Koldioxidpris (euro/ton)	38 - 42	5
Havsbaserad vindkraft LCOE (euro/MWh)	110 - 205	50 - 70
Markbaserade solceller LCOE (euro/MWh)	79 - 148	54

Efter denna partiska exercis måste kommissionen snarast återställa sin trovärdighet genom att komma med en uppdaterad konsekvensbeskrivning för förnybara energikällor och räkna in realistiska tekniska kostnader och ett meningsfullt koldioxidpris som banar väg för en målsättning som är kompatibel med överenskommelsen i Paris, som ett resultat av medbeslutandeförfarandet mellan rådet och parlamentet. Varför ska Europa bromsa utvecklingen av förnybara energikällor när klimatforskarna talar om för oss att vi måste skynda på den? Och varför skulle Europa äventyra sitt ledarskap genom att skapa en krympande hemmamarknad just när sol och vind har blivit så billiga?

3. Dubbelmoralen hos kommissionens Generaldirektorat för Konkurrens (GD Konkurrens)

Vänligt inställd när det gäller fossila bränslen, blind i fråga om kärnkraft och tuff mot förnybar energi

Den samlade paketet tar bort ett antal rättigheter som förnybara energikällor (prioritrat företräde, stabila stödsystem) har fått, utan att påverka de privilegier fossila bränslen och kärnkraft har. Den här snedvridningen hotar möjligheten till en marknadsbaserad energiomställning. Intressant nog är denna snedvridning främst organiserad av den del av kommissionen som har ansvaret för att säkerställa en rättvis och icke snedvriden inre marknad: GD Konkurrens.

Efter en samlad attack från GD Konkurrens och kommissionens rättstjänst krympte den gemensamma regelboken om stödsystem drastiskt. Artikel 4 i direktivet om förnybar energi krympte till några få allmänna principer. Motiveringen från GD Konkurrens var att stödsystem måste uppdateras regelbundet för att bättre motsvara utvecklingen på marknaden: *“Bestämmelser om stödåtgärder i direktivet kommer att förhindra anpassningar på snabbt föränderliga marknader”*. Därför kommer *“en begränsning av kompatibilitetsförhållandena[med statligt stöd] att hämma kommissionens möjligheter till justeringar”*. Men den 8 november 2016, två veckor innan energipaketet antogs, godkände GD Konkurrens den franska kapacitetsmarknaden för en tidsperiod på ... tio år!⁹

- *Varför ger GD Konkurrens grönt ljus för offentligt stöd till fossila bränslen för en löptid på tio år och förvägrar samtidigt stödsystem för förnybara källor denna förmån i direktivet om förnybara källor, och tvingar medlemsstaterna att se över dem vart fjärde år?*

⁹ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/261326/261326_1840296_301_2.pdf

Propaganda mot förnybara energikällor: exemplet THEMA

En studie från konsultföretaget THEMA har cirkulerat i Bryssel på senare tid. Studien förespråkar en total avveckling av alla stödsystem för så kallade "mogna" förnybara energikällor, och att man förlitar sig på rena marknadsmekanismer som EU ETS och energy-only-marknader. Resultaten beskrivs ganska uttryckligt: att avveckla stödsystemen skulle omedelbart stoppa utbyggnaden av förnybara energikällor fram till 2025 och säkra ytterligare intäkter för befintlig vatten- och kärnkraft.

Studien finansierades av EnergiNorge, paraplyorganisation för den norska kraftsektorn.

Än värre för den "politiska kommission" som Jean-Claude Juncker utlovade är den möjlighet tjänstemän vid GD Konkurrens har att upphäva beslut som fattats på kommissionärsnivå. Faktum är att regelboken plockades bort ur direktivet av tjänstemän efter att tre kommissionärer hade enats om den.¹⁰ Det är upp-och-ned-vända-världen! Den här gemensamma regelboken är en viktig åtgärd som skapar säkerhet för investerarna och att ta bort den är ett kraftigt slag mot utvecklingen av förnybar energi. Dessutom införde GD Konkurrens det meningslösa begreppet teknikneutralitet, vilket i praktiken förhindrar regeringarna från att optimera sammansättningen av den förnybara energin baserat på en sund nät- och systemplanering för att få rätt balans mellan landbaserad vindkraft, havsbaserad vindkraft, solceller och kraftvärme. Trots Junckers intentioner att

göra sin kommission "politisk", verkar det som om det här inte är något för politiker att besluta om: den heliga marknaden kommer av naturen att skapa den ideala energimixen!

- *Hur kan kommissionen se till att det nya regelverket kommer att ge investerarna den säkerhet de så väl behöver, samtidigt medlemsstaternas förmåga att själva ordna planeringen av elnätet samt den fysiska planeringen tas bort?*
- *Varför tar kommissionen bort det prioriterade tillträdet för alla förnybara energikällor genom att begränsa det till små anläggningar (under 500 kW, vilket gradvis minskas till 125 kW) och inom ramen för 15 % av mixen?*

Alla energianalytiker var nyfikna att veta hur kommissionen skulle ta itu med den svaga prissignalen för koldioxid (5 euro/ton), vilken är ett resultat av det fördärvade ETS-systemet. Det löfte som gavs redan 2008 om att ETS gradvis skulle ersätta gammal ineffektiv och oflexibel kol med ny högeffektiv och flexibel gas, hade spruckit för länge sedan. Än värre är att de senaste åren har varit rekordår för brunkols- och stenkolsbaserad kraftproduktion i Europa. I kombination med minskad efterfrågan på energi till följd av en framgångsrik energieffektivitetspolitik, har detta lett till en situation som präglas av en enorm överkapacitet, vilket hållit elpriset i grossistledet nere på historiskt låga nivåer (ner från 60 till 70 euro/MWh år 2008 till cirka 20-30 euro/MWh).¹¹ Därför är kostnaden för förnybara stödsystem fortsatt hög, trots en massiv kostnadsminskning de senaste åren (se exemplet nedan med landbaserad vindkraft på den tyska marknaden).

10. [Euractiv](#), 22 November 2016.

11. Det måste noteras att de här priserna ökat på senare tid i vissa priszoner som Frankrike, där 18 kärnkraftverk stoppats av säkerhetsskäl.

	Energipris (euro/MWh)	Kostnader för landbaserad vindkraft (euro/MWh)	Differens finansierad av offentligt stöd (euro/MWh)
2008	65	100	35
2016	25	70	45

I stället för att lösa problemet genom att föreslå en progressiv exitstrategi för kol, tyder förslagen från kommissionen på att EU står inför en effektbrist och behöver ett nytt subventionssystem för konventionella kraftverk via kapacitetsmarknaderna. Medan den förnybara energin är fullständigt marknadsutsatt står kol och kärnkraft fortfarande utanför marknaden, detta tack vare Euratom för de förra och kapacitetsmarknaderna för de senare. Detta är inte förvånande eftersom det har varit de viktigaste politiska kraven från Magritte-gruppen på senare tid. Och de verkar vara ganska framgångsrika, vilket de själva medgav i april 2015: *“Den bedömning av energiindustrin som Magritte-gruppen gjorde för två år sen är nu allmängods. I synnerhet utgör Europeiska kommissionens strategi för en europeisk energiunion ett viktigt steg framåt i detta avseende”*¹² Vi håller fullständigt med. Magritte-gruppen och EDF har kunnat få gehör för sina synpunkter.

- Vad kommer kommissionen att göra åt den överkapacitet på kol och kärnkraft som förvränger prissignalerna på den inre marknaden för el?

Kol är inte marknadsutsatt

Överraskande nog förespråkar slutrapporten från branschutredningen om kapacitetsmekanismer komplexa och dyra kapacitetsmarknader av brittiskt eller franskt snitt, samtidigt som studier visar att riktade strategiska reserver/nätverksreserver, vilka länge använts i Skandinavien, är billigare och inte lika marknadsstörande. Exempelvis har Energinet i en utvärdering kommit fram till att den danska modellen med en strategisk reserv är tio gånger billigare än en fullt utvecklad marknad.¹³ En reserv är också bättre för klimatet eftersom anläggningar som är integrerade i en strategisk reserv enbart drivs ett mycket begränsat antal timmar varje år, endast när den flexibla och sammankopplade kraftmarknaden inte kan möta efterfrågetopparna. I motsatt grad resulterar en kapacitetsmarknad i ökande normala intäkter för fossila bränslen och kärnkraftverk. Det verkar som om det enda GD Konkurrens bryr sig om är att säkerställa en rimlig avkastning på felaktiga investeringar i konventionella tillgångar. Rapporten oroar sig för att investerarnas avkastning på investeringen *”kan vara mindre problematisk där alstring med kortare planerings- och byggtider är tillräcklig för att säkerställa lämpligheten (exempelvis små och mycket flexibla gasanläggningar i vissa områden), men kan vara mer problematiska när större kraftverk med längre ledtider på 10-15 år krävs”*¹⁴. Vilka anläggningar har en ledtid på 10-15 år? En gissning? Baslast som gas, kombikraftverk och kol naturligtvis! Och de teknologierna är inte kompatibla med våra klimatmål.

Lyckligtvis gjordes det några sista-minuten-justeringar i vinterpaket, i synnerhet att det för första gången infördes en standard för utsläppsnormer. Det här är goda nyheter. Rädd för att förlora all internationell trovärdighet har kommissionen förstått att den var tvungen att sända en kraftig signal mot nya kolkraftverksinvesteringar i Europa. Genom att inkludera 550 g CO₂/kWh i artikel 23 i elförordningen

¹² <http://www.engie.com/en/journalists/press-releases/magritte-group-european-energy-policy/>

¹³ Energinet study [Market Model 2.0](#)

¹⁴ http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/capacity_mechanism_swd_en.pdf

förbjuder kommissionen de facto nya kolinvesteringar i Europa. Det är intressant att notera att denna standard för utsläppsnormer inte fanns med i någon av de tidigare versionerna av dokumenten veckorna innan de antogs. I de artiklar som har med kapacitetsmekanismer att göra fanns det en väldigt allmänt hållen platshållare inom parentes: [hänvisning till minskade koldioxidutsläppsmål]. Lyckligtvis drev en mycket stark och effektiv lobbying från civilsamhället (i synnerhet det faktum att kommissionen tilldelades priset "dagens fossil" mitt under pågående COP 22-konferens i Marrakech) kommissionen att gå vidare.

När det gäller gammalt kol är situationen tyvärr inte löst. Med en bristfällig ETS kommer befintliga kolkraftverk inte att marknadsutsättas under nästa decennium. Än värre är att de kan komma att få nya intäkter genom ett allmänt införande av kapacitetsmekanismer. Artiklarna 18 och 19 i förordningen är ett steg i rätt riktning och bör stärkas av parlamentet och rådet under medbeslutandeförfarandet. Parlamentet måste behålla inriktningen i sin resolution om en ny marknadsmodell som antogs i september 2016 (Langenbetänkandet). Det är av yttersta vikt att medlemsstaterna avlägsnar regleringssnedvridningarna, aktiverar knapphetsprissättning och utvecklar sammanlänkning, energilagring, åtgärder på efterfrågesidan och energieffektivitet innan de inför kapacitetsmekanismer. Det är också ett grundläggande framsteg att det föreslås en harmoniserad europeisk bedömning av resurstryggheten som väger in olika produktions- och konsumtionsmönster i ett regionalt sammanhang.

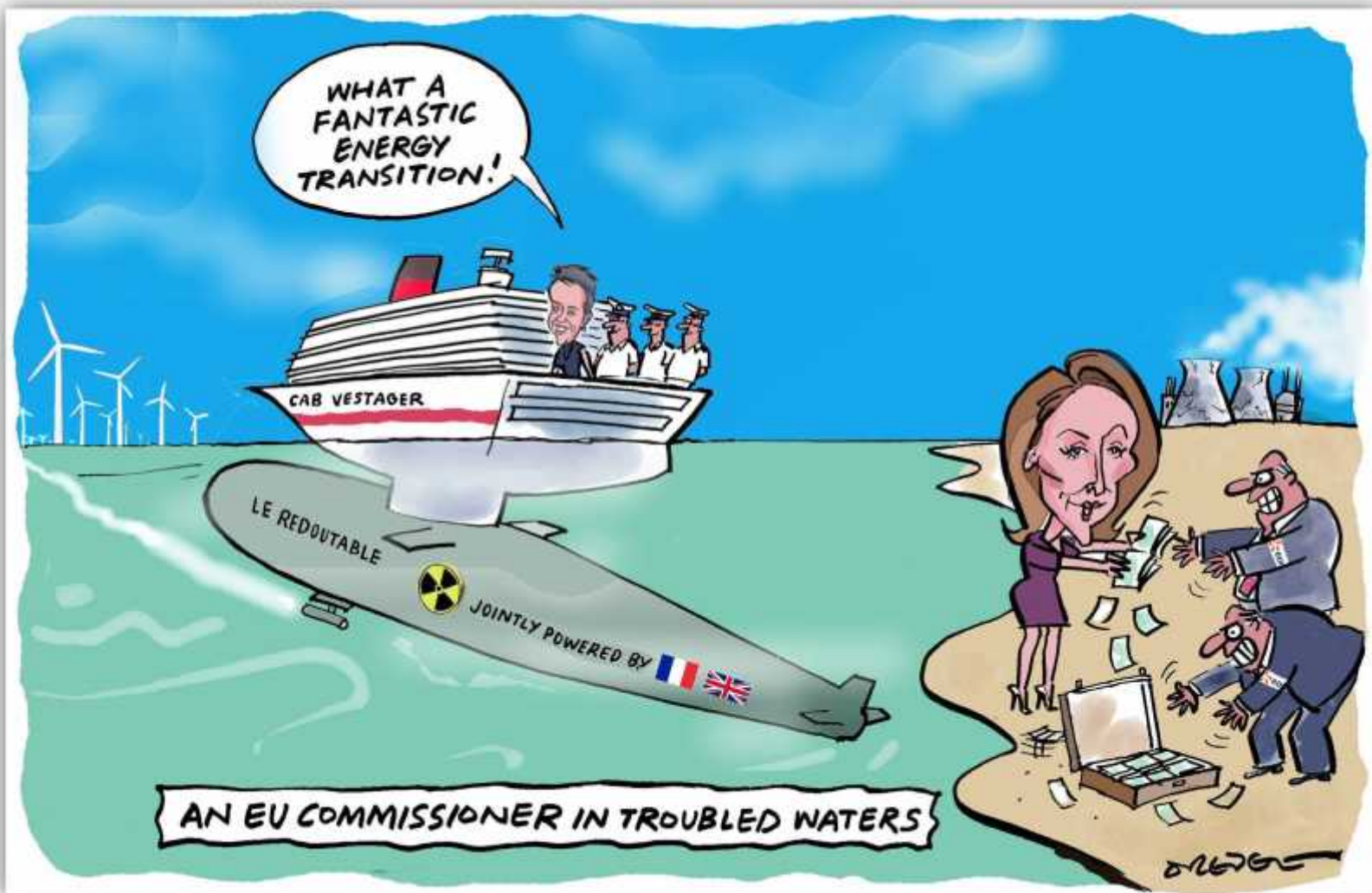
Vi anser att en dynamisk intradagsmarknad skapar knapphetspriser, och därmed utlöser rätt investeringar. I det här avseendet finns det positiva inslag i paketet till förmån för mer reaktiva marknader (artiklarna 6 och 7 i förordningen om marknadsmodeller), av efterfrågefleksibilitet och av att utveckla effektsparföretagens affärsmodeller (artiklarna 13 och 17 i eldirektivet). Detta gäller i synnerhet de bestämmelser som efterlyser ett slut på ersättningen från effektsparföretag till leverantörer och avlägsnar det samtycke som krävs från den slutliga kundens leverantör.

- *Varför framhåller GD Konkurrens i att rekommendera dyra och marknadsstörande kapacitetsmarknader, samtidigt som strategiska reserver kan vara billigare och mer begränsade i omfattning?*
- *Varför godkändes den franska kapacitetsmarknaden av GD Konkurrens för en period på tio år, bara några veckor innan vinterpaketet?*

Kärnkraften åker snålskjuts

I kommissionens pressrum i Berlaymont förväntade vi oss alla att kommissionär Vestager, ansvarig för konkurrenspolitiken, skulle dyka upp, eftersom resultatet av branschutredningen om kapacitetsmekanismer är en del av vinterpaketet. Varför var hon frånvarande? Kanske förberedde hon sig inför den utfrågning i det franska parlamentet som ägde rum dagen efter. Den här utfrågningen var avgörande för att försäkra de franska myndigheterna om att hon kommer att fortsätta specialbehandla kärnkraften, en specialbehandling som låter den här energikällan åka snålskjuts i fråga om reglerna för den inre marknaden. Hon gömde sig behändigt bakom Euratomfördraget och sade till parlamentarikerna: "Om det finns frågor om [kärnkraftsanvändningen], då måste vi tänka på att reformera Euratomfördraget". Hennes uttalande är i linje med det brev hon skickade till Europaparlamentarikerna i juli i år. Tack vare Euratom "kan kommissionen inte ifrågasätta varför andra teknologier inte [har] valts" och "om medlemsstaterna väljer att investera i kärnkraft blir Euratoms mål om att underlätta den investeringen ett mål av gemensamt intresse".

Är kommissionär Vestager medveten om det faktum att hennes egna tjänstemän driver ut henne på grumliga vatten?

GD Konkurrens tolkning av Euratomfördraget är en mycket bekväm ursäkt att inte ta itu med kärnkraftens utestående privilegier: ingen ansvarsordning, inga separata medel för avfallshantering, oproportionerliga offentliga subventioner till förtida nedläggningar, oproportionerliga offentliga stöd till nybyggen. På tal om nybyggt förstår vi inte varför den nuvarande kommissionen fortsätter att visa förståelse för och solidaritet med det absurda beslut den tidigare kommissionen fattade om att ge grönt ljus till Hinkley Point C. Beslutet är ifrågasatt eftersom det inte tog hänsyn till hela det massiva statsstöd som den franska regeringen gav den franska kärnkraftssektorn (Areva och EDF), så att de skulle kunna undantas från eventuella risker kopplade till HPC-projektet. Eftersom beslutet överklagats till EG-domstolen skulle politiskt intresse och rättslig visdom kunna tänkas innebära att inga nya beslut fattas innan domstolens avgörande. Vi är särskilt oroad över Paksfallet som GD Konkurrens för närvarande granskar. Det sägs att kommissionen snart kommer att avsluta utredningen och ge Viktor Orban och Vladimir Putin en lyxig julklapp. Dessutom har ett av de viktigaste strukturella redskapen på den inre marknaden i tysthet tagits bort från vinterpaketet. Artikel 8 i eldirektivet, som gjorde det obligatoriskt för medlemsstaterna att skaffa ny kapacitet genom ett

anbudsförfarande, har försvunnit! Som av en händelse inträffade det här en vecka efter att just denna bestämmelse kunde ha stoppat kärnkraftsprojektet i Paks. Den ungerska regeringen misslyckades då att göra en ordentlig offentlig upphandling och började förhandla direkt med det ryska kärnkraftsföretaget Rosatom. Som tur är för kärnkraftslobbyn lyfte kommissionen sina reservationer kring frånan av anbudsförfarande, med argumentet att "tekniska särdrag" lät den ungerska regeringen slippa följa de här bestämmelserna. Men för att kunna vara fullständigt säkra var det bättre för kärnkraftslobbyn att skrota själva bestämmelsen. Det är upprörande att kommissionen fullt ut marknadsutsätter den förnybara energin genom att tvinga fram auktioner för att bevilja offentligt stöd, samtidigt som anbudsförfarandet för konventionell kapacitet inte längre är någon skyldighet!

Tysk rättsstat kontra fransk roulett

Den tyska författningsdomstolen fastslog häromveckan att kärnkraftoperatörnas ersättningskrav för att ha behövt stänga sina anläggningar i förtid var överdrivna och att regeringens beslut var legitimt. I Frankrike angav miljö- och energiminister Royal att hon hade för avsikt att kompensera EDF för den förtida stängningen av Fessenheim med 461 miljoner euro. Utöver detta skulle en årlig avgift betalas fram till år 2041. "*Le casse du siècle*" för EDF och dess två reaktorer i Fessenheim, vilka ändå skulle behöva stängas av säkerhetsskäl. Med den här metodologin skulle det totala beloppet för det franska kärnkraftsbeståndet hamna på uppemot 120 miljarder euro! Det här kompensationsystemet anmälades till GD Konkurrens. Konstigt nog tog inte kommissionär Vestager upp det här när hon var i Paris...

När hon var i Paris visade kommissionär Vestager en mycket dogmatisk inställning till förnyelsen av exploateringsstillstånd för vattenkraftverk. Att montera ner en effektiv solidaritetsmodell i Frankrikes dalar är förmodligen det bästa sättet att göda en stark anti-EU-känsla hos lokalbefolkningen. Det är också en dålig strategi att låtsas vara hård mot EDF och granska den franska energimarknaden, och samtidigt vara helt blind för de privilegier som kärnkraften, som utgör nästan 80 % av elmixen, får. Den franska kärnkraftssektorn (EDF och Areva) får ett massivt offentligt stöd: uppskov av den årliga utdelningen, rekapitalisering, betalning av den skuld som ärvts från Olkiluotohärvan, underberäkning av avvecklingskostnaderna. Och, som grädde på moset, en möjlig gåva på 120 miljarder euro från regeringen till EDF för att kompensera för att vissa reaktorer stängs i förtid, i

det fall Fessenheimmetodologin skulle tillämpas på hela beståndet. Är det mer medborgarorienterat att förstöra årtionden av energisolidaritet i de franska dalarna i stället för att skydda skattebetalarna från "kärnkraftsrånet"?

I motsats till vad kommissionär Oettinger lovade efter Fukushima har kommissionen inte föreslagit någon harmonisering av ansvarsskyldigheten för tredje part i händelse av en olycka i vinterpaketet. De japanska myndigheterna medgav häromveckan att den totala kostnaden för Fukushimakatastrofen kommer att uppgå till ungefär 170 miljarder euro, vilket betalas av de japanska skattebetalarna eftersom operatören TEPCO är bankrutt. Det innebär att konsekvenserna av en eventuell kärnkraftsolycka i Europa kommer att belasta skattebetalarna. Varför vägrar GD Konkurrens att ta itu med detta massiva statliga stöd?

Samma sak gäller för det saknade avvecklingsstödet. GD Konkurrens förblir blint inför det faktum att det saknas en EU-metodologi för att beräkna kostnaden för avveckling och avfallshantering. Varför uppskattas avvecklingskostnaderna till 300 miljoner euro i Frankrike och 1 miljard euro i Tyskland för liknande typer av reaktorer? Den här frågan förblir obesvarad och kastar en skugga över rättvisan på den inre marknaden.

Om Junckerkommissionen följer den nya doktrinen om att kärnkraften ligger helt utanför den inre marknaden på grund av Euratomfördraget, då riskerar den att uppfattas som en pro-kärnkraftskommission. Vi accepterar det faktum att valet att använda kärnteknik eller ej är ett nationellt beslut enligt artikel 194.2 i EU-fördraget. Det här valet måste dock uppfylla reglerna för den inre marknaden och principen om att förorenaren betalar.

- *EG-domstolens dom är av grundläggande betydelse eftersom den kommer att avgöra huruvida ett fördrag från 1957 (Euratom) står över ett fördrag som slöts 2007, femtio år senare (Lissabonfördraget). Varför vägrar Junckerkommissionen att invänta domstolens dom om Hinkley Point C-fallet innan den beslutar om några andra ärenden om statligt stöd till kärnkraft?*
- *Varför undersöker inte kommissionen det massiva statliga stöd som den franska regeringen ger till kärnkraftssektorn (EDF och Areva) för att göra det möjligt för den att slutföra Hinkley Point C-projektet?*
- *Varför är anbudsgivning för ny kapacitet obligatorisk i fråga om förnybar energi, men inte nödvändig när det gäller kärnkraft?*
- *Vad kommer kommissionen att göra för att marknadsutsätta kärnkraft på samma sätt som förnybara energikällor (regelverk för tredje partsansvar, meningsfull avveckling och kostnader för avfallshantering)?*

4. Anledning till hopp: lokala energisamhällen

I det här dystra landskapet finns det åtminstone en gnutta solsken: energimedborgare! Paketet sätter rätt ram för att främja egen produktion, antingen enskilt eller kollektivt i kooperativ, genom rätten att alstra, konsumera, lagra och sälja el. Det klargörs att medlemsstaterna inte får ålägga de som tillverkar el för eget bruk några pålagor. Artikel 15 i eldirektivet utgör ett stort steg framåt i detta avseende. Efter lång tvekan insåg kommissionen behovet av att skydda energimedborgarna genom att ge små anläggningar prioriterat tillträde, genom och att ändra "kan" till ett "ska" i artikel 11. Men vem gagnas av att det sätts ett tak på anläggningarnas storlek och volym? Vice ordförande Šefčovič öppnade sin presskonferens den 30 november genom att säga: *"Jag är glad att kunna meddela att nu på morgonen har kommissionen beslutat ge ren energi prioriterat tillträde för alla européer"*. Senare under sitt tal tillade han att *"paketets logik ligger i dess helhet, och därför är det inte vettigt att plocka ut vissa artiklar ur sitt sammanhang"*. Och att inte titta på faktiska artiklar är verkligen det bästa sättet att dölja det faktum att prioriterat förträde är, om inte helt borttaget, begränsat till ett dubbelt tak: storleken på anläggningarna (500 KW gradvis minskat till 125 MW) och en total gräns på 15 % av den installerade kapaciteten.

Framväxten av energimedborgare kräver utan tvekan en betydande förändring i distributionsledet. Men det är också mycket tveksamt att inrätta ett nytt alleuropeiskt organ som ansvarar för utformningen av nätföreskrifter med tanke på att de flesta av dem fortfarande är dotterbolag till integrerade företag med ett mycket stort konventionellt bestånd.

- *Hur tänker kommissionen utveckla lokala energigemenskaper samtidigt som den sätter tak på det prioriterade tillträdet för mycket små produktionsenheter?*
- *Varför tar kommissionen inte upp frågan om uppdelning av ägandet för systemansvariga för distributionssystemet i en värld där 70 % av dem fortfarande ägs av verk?*

5. Slutsatser: Bortom lagstiftningen - en ny tillåtande miljö för förnybara energikällor

Vinterpaketet innehåller vissa uppmuntrande element och framför allt:

- ✓ Ett bindande mål för energieffektivitet på 30 %
- ✓ Efterfrågestyrning, lagring och flexibilitet i centrum för den nya marknaden
- ✓ En ny satsning på energimedborgare
- ✓ Ett eventuellt förbud mot nya kolkraftverk via en standard för utsläppsnormer
- ✓ Kommersiella fastigheter som en innovationsplattform för automatisering
- ✓ En kraftfull uppmaning till innovation
- ✓ Ett eventuellt förbud mot samförbränning av kol och biomassa

Paketet uppvisar dock väldigt negativa faktorer som förhindrar en snabbare energiomställning:

- ✗ Ett svagt mål för förnybart till 2030 och ett svagt styrsystem
- ✗ En planerad minskning av investeringarna i förnybar energi
- ✗ Ett dubbelt tak (volymbaserat och storleksbaserat) på prioriterat tillträde
- ✗ En mycket snäv definition av lokala energisamhällen
- ✗ Inga konkreta åtgärder för att avveckla kolet
- ✗ Ett nytt subventionssystem för fossila bränslen via kapacitetsmekanismer
- ✗ Kärnkraften, som inte ens nämns en enda gång i lagstiftningen, åker snålskjuts

Men energiomställningen handlar totalt sett inte bara om lagstiftning. Även om vi kommer att mobilisera progressiva Europaparlamentariker och medlemsstater att behålla de bestämmelser i paketet som är bra och förbättra de som är svaga, behöver vi mer än någonsin främja en positiv grön vision baserad på en politik som gör saker och ting möjliga. Om vi lyckas med detta kommer aptiten på mer förnybar energi att naturligt följa efter. Vi beklagar att kommissionen har missat ett tillfälle att ge vägledning. Därför är det nu upp till medlagstiftarna att måla upp en vision och skapa en jämlik spelplan på elmarknaden. För det behöver vi ärliga och öppna diskussioner om svåra frågor, exempelvis en rättvis omställning för att fullständigt avveckla kolet, tillsammans med en del konkreta projekt som visar EU-mervärdet för medborgare i hela Europa. Detta skulle kunna uppnås genom följande:

- Med de senaste siffrorna från det gemensamma forskningscentret som grund, noggrannare studera fördelarna med ett mål om **40 % energieffektivitet** i fråga om sysselsättning och tillväxt, lindrad energifattigdom och minskat geopolitiskt beroende.
- Förbereda ett närmare samarbete mellan medlemsstaterna på **makroregional nivå** genom förverkligandet av fasta studier som modellerar förnybara/högeffektiva scenarier med trovärdiga tekniska kostnader och koldioxidkostnaden för följande makroregioner: Baltikum, Nordsjöregionen, sydöstra Europa (inklusive icke-EU-stater från västra Balkan), Central- och Västeuropa, Medelhavsområdet (inklusive Nordafrika). Sådana studier bör omfatta nätplanering, marknadskoppling, konvergerande stöd för förnybara energikällor, och gemensam organisation av frågor som rör försörjningstryggheten. Dessa detaljerade studier skulle ge medlemsstaterna och intressenterna en solid grund för att gå bortom målet på 27 %, tack vare gränsöverskridande optimering.

- Förbereda ett närmare samarbete mellan medlemsstaterna på **makroregional nivå** genom förverkligandet av fasta studier som modellerar förnybara/högeffektiva scenarier med trovärdiga tekniska kostnader och koldioxidkostnaden för följande makroregioner: Baltikum, Nordsjöregionen, sydöstra Europa (inklusive icke-EU-stater från västra Balkan), Central- och Västeuropa, Medelhavsområdet (inklusive Nordafrika). Sådana studier bör omfatta nätplanering, marknadskoppling, konvergerande stöd för förnybara energikällor, och gemensam organisation av frågor som rör försörjningstryggheten. Dessa detaljerade studier skulle ge medlemsstaterna och intressenterna en solid grund för att gå bortom målet på 27 %, tack vare gränsöverskridande optimering.
- Ordna en **avveckling av kolkapaciteten**, särskilt genom att främja ett regionalt kolprisgolv, vilket skulle ha fyra positiva effekter: en övergång från kol till gas, minskad spridning mellan energipriserna och kostnaderna för förnybara energikällor; en billigare övergång till byggnader utan koldioxidutsläpp; generera inkomster till de offentliga finanserna. Detta bör också ske inom ramen för en rättvis övergångsstrategi för att successivt ta sig från den ohållbara överkapaciteten på kol och samtidigt skydda den arbetskraftens långsiktiga intressen. Detta kan ske i form av ett nätverk av experter på övergången till ett post-kol-samhälle, och bygga på den bästa praxis som identifierats av de erfarenheter som gjorts i Wales eller Ruhrområdet.
- Sätt **stopp för kärnkraftens snålskjuts** genom att till fullo marknadsutsätta kärnkraften genom att anta en harmoniserad ansvarsordning och se till att de "felande pengarna" faktiskt ingår i energipriserna och att inte skattebetalarna får notan.

Medan EU-parlamentarikerna och rådet kommer att arbeta hårt för att förbättra kommissionens förslag de kommande två åren bör kommissionen å sin sida göra framsteg när de gäller den politik som gör detta möjligt. Låt oss tillsammans gå från #CleanEnergyEU till #GreenEnergyEU!

Kontakt

Daniel FRELEN
Politiskt sakkunnig till Jakop Dalunde
Gruppen de Gröna, Europaparlamentet

Europaparlamentet
Rue Wiertz, 60, ASP 04 E 202, B-1047 Brussels
Telefon: +32 2 28 45 752 - Fax: +32 2 28 49 752

Översättning av policy paper "From CleanEnergyEU to GreenEnergyEU?" av Claude Turmes, Europaparlamentariker.